

Ulriikka Puura ja Tytti Rajahonka

SUOMALAISEN KIRJALLISUUDEN SEURAN KIRJASTO - palvelua perinteestä, kulttuureista ja kirjallisuudesta kiinnostuneille

Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran (SKS) kirjasto on kaikille avoin tieteellinen erikoiskirjasto, jonka keskeisiä aloja ovat kulttuurien tutkimus ja kirjallisuuden tutkimus. Kirjasto on osa SKS:n humanistisen osaamisen ja toiminnan verkostoa, joka arkistoi, kustantaa, tutkii ja tarjoaa käyttöön suomalaiseen kulttuuriperintöön liittyvää tietoa.

Suomalaisen Kirjallisuuden Seura perustettiin vuonna 1831. Seuran tehtävänä on jo lähes 200 vuoden ajan ollut suomalaisen kulttuurin ja kulttuuriperinnön tutkimus ja tunnetuksi tekeminen. Nykyisessä paikassaan SKS on toiminut vuodesta 1890: Seuran uusrenessanssityylinen rakennus valmistui tuolloin Helsingin Kruununhakaan osoitteeseen Hallituskatu 1.

SKS:n kirjaston henkilökuntaa työssä äärellä 1950-luvulla. Kuva: Erkki Ala-Könni, 1955. SKS KIA. SKS:n arkisto.

SKS:n kirjavarat alkoivat karttua heti perustamisen jälkeen. Ennen oman rakennuksen valmistumista kokoelmia säilytettiin vuokratiloissa, nykyisen Kansalliskirjaston eteisessä ja jopa seuran jäsenten kodeissa. Nykyään noin viiden hyllykilometrin laajuisista kokoelmista puolet sijaitsee kaksikerroksisessa kirjastotilassa ja puolet maanalaisessa makasiinissa, joka valmistui vuonna 2022.

Vuonna 2024 SKS:n kirjastossa työskentelee vakituisesti viisi tietoasiantuntijaa, kirjastos sihteeri ja kirjastonjohtaja. Asiakaspalveluun ja projektituonteisiin kokoelmatöihin on kuluva vuonna saatu lisätyövoimaa osa-aikaisesta kirjastosiihteeristä ja korkeakouluharjoittelijasta.

Kerrostuneita kokoelmia vaalien, keskeisaloihin keskittyen

Kun seuran kirjastotoiminta alkoi, sen yhtenä tavoitteena oli ”kaikkien kirjatekojen” kokoaminen, ”olivatpa mistä aiheesta hyvänsä, kun vaan ovat Suomen kielellä kokoonpan-tuja”. 1900-luvulle tultaessa hankinta oli tarkentunut jo lähemmin seuran keskeisaloihin, ja 1960-luvulta alkaen kirjasto profiloitui kulttuurien tutkimuksen ja kirjallisuudentutkimuksen erikoiskirjastoksi.

Kulttuurien tutkimuksen kokoelma on kansainvälinen ja monitieteinen: se sisältää kirjallisuutta erityisesti folkloristiikan, etnologian, antropologian ja uskontotieteen aloilta. Kokoelma kart-

tuu huolellisen aineistonvalinnan kautta: tietoasiantuntijamme seuraavat alan julkaisuja ja arvioivat niiden sopivuutta kokoelmaamme säännöllisissä valintakokouksissa. Kirjastoalan ammatillisen osaamisen ohella kaikki kirjastomme asiantuntijat ovatkin keskeis- tai lähialoja edustavia humanisteja.

Kirjallisuudentutkimuksen kokoelma muodostuu kotimaisesta kaunokirjallisuudesta ja sen tutkimuksesta. Uutta kaunokirjallisuutta – aikuisten kirjallisuutta eri genreistä ja lastenromaaneja – hankitaan laajasti. Tutki-

SKS:n kirjaston keskeisalajat ovat kulttuurien tutkimus ja kirjallisuudentutkimus ja kotimainen kaunokirjallisuus.

Kuva: Emma Suominen, SKS.

muskirjallisuus painottuu suomalaisten tekemään kirjallisuudentutkimukseen ja suomalaista kirjallisuutta käsittelevään tutkimukseen. Kokoelmaan kuuluu myös suomalaisen kaunokirjallisuuden käännöksiä noin 70 kielelle. Niitä kartutetaan yhteistyössä SKS:ssa

toimivan Kirjallisuuden vientikeskus FILIn kanssa.

Keskeisalojen ohella kirjastossa on runsaasti täydentäviä kokoelmia, esimerkiksi historiaa, kielitiedettä ja yhteiskuntatieteitä. sks:n kirjastossa on oma, 1900-luvun alusta periytyvä hyllyluokituksensa, joka perustuu kirjainpohjaisiin luokkamerkkeihin.

Lisensoidut e-aineistomme painottuvat kulttuurien tutkimuksen alaan, mutta palvelevat myös kirjallisuuden tutkijoita ja muita lähialojen humanisteja. Aineistot ovat asiakkaidemme käytettävissä paikan päällä kirjastossa. Viime vuosina olemme panostaneet avointen julkaisujen entistä sujuvampaan löydettävyyteen muun muassa sisällönkuvailemalla valikoituja avoimia aineistoja ja nostamalla niitä esiin hakupalvelussamme sks:n Finnassa.

Erikoiskokoelmat heijastavat seuran pitkää historiaa

Erikoiskokoelmiin kiteytyy kirjaston kokoelmien historiallinen kerrostuneisuus. sks:n omien julkaisujen arkistokokoelmaan tallennetaan kappale jokaisesta seuran julkaisusta, joita on kahden vuosikymmenen aikana kertynyt yli 100 hyllymetriä. Kokoelma valittiin vuonna 2021 UNESCO:n kansalliseen Maailman muisti-rekisteriin, johon luetteloidaan kansallisesti merkittävää asiakirjallista ja kirjallista kulttuuriperintöä.

Kirjaston Kalevala-kokoelma on tällä hetkellä ajankohtainen: keuhkokuumeella 2024 Kalevalalle elävänä eepoksena myönnettiin Euroopan kulttuuriperintötunnus. Kokoelmaan hankitaan mahdollisimman kattavasti Kalevalan erikieliset käännökset, suomenkieliset laitokset sekä Kalevalan mukaelmia.

Hallituskatu 1:n pohjakerroksen kirjastotila valmistui peruskorjauksen yhteydessä vuonna 2009.

Kuva: Emma Suominen, SKS.

Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran kirjasto

- Kaikille avoin erikoiskirjasto, joka on yksi Helka-kirjastoista.
- Keskeisalat ovat kulttuurien tutkimus ja kirjallisuudentutkimus.
- Painettujen kokoelmien laajuus on lähes viisi hyllykilometriä.
- SKS:n Finna: finlit.finna.fi
- Verkkosivut: www.finlit.fi/kirjasto
- Kirjaston oppaat: finlit.libguides.com
- Verkkonäyttelyt: www.finlit.fi/aineistomme-verkossa/verkkonayttelyt/

Kalevalaan liittyvä tutkimus kuuluu kirjaston muihin kokoelmiin, ensisijaisesti kulttuurien tutkimuksen koelmaan.

Osa erikoiskokoelmista ei enää kartu. Vanha Fennica -kokoelma sisältää ennen vuotta 1828 julkaistua suomenkielistä kirjallisuutta, esimerkiksi Mikael Agricolan teoksia, Turun akatemian väitöskirjoja ja arkkeivuja. Akateemikko Matti Kuusen sks:lle lahjoittama erikoiskokoelma M6 puolestaan sisältää sananparsikirjallisuutta eri puolilta maailmaa.

Asiakaspalvelua ja yhteistyötä

Valtaosan sks:n kirjaston asiakaskunnasta muodostavat kirjaston keskeisalojen tutkijat ja opiskelijat. sks:n kirjasto on yksi Helka-kirjastoista, ja moni asiakkaista löytääkin kokoelmat ja palvelut Helka-hakujen kautta. Kirjaston palveluja hyödyntävät myös esimerkiksi muiden alojen tutkijat, toimittajat, taiteilijat ja kansanperinteen tai kaunokirjallisuuden harrastajat.

sks:n Finna-hakupalvelu on avoimessa käytössä, ja tiedonhankinnan oppaat tarjoavat mahdollisuuden tutustua sisältöihin ja palveluihin omalla ajalla, paikasta riippumatta. Lähetämme suurinta osaa aineistostamme myös kaukolainaan muihin kirjastoihin. Kysytyimpiä kaukolainoja ovat kulttuurien tutkimuksen kansainväliset teokset, joista kokoelmissamme saattaa olla ainoaa kappale Suomessa.

sks:n kirjasto tarjoaa tietopalvelua kirjaston keskeisaloihin liittyvistä aiheista. Usein kysymyksiin vastataan yhdessä arkiston kanssa: arkistosta löytyvät alkuperäisaineistot, kirjastosta niistä tehty tutkimus. Koko ajan kehittyvien omatoimisen tiedonhaun välineiden myötä olemme havainneet, että tietopalvelun määrä vähentyy mutta kysymykset muuttuvat aiempaa vaativammiksi.

Tietopalvelun lisäksi kirjaston yhteistyö sks:n muiden osastojen kanssa on tiivistä ja monipuolista. Arkiston kanssa asiakaskunta on merkittävästi osin yhteistä. Myös kokoelmien

hoitoon liittyvissä kysymyksissä, esimerkiksi digitointia ja konservointia suunniteltaessa, asiantuntemusta ja resursseja jaetaan. Kirjallisuuden viestikeskus FILIn tukemat suomalaisen kaunokirjallisuuden käännökset säilyvät ja saavat näkyvyyttä osana kirjaston kokoelmia. sks:n tiedekustantamon julkaisut sisällönkuvaillaan kirjastossa, ja kirjasto levittää niitä maailmalle vaihtosuhteiden kautta. sks:n tutkijat ovat kirjaston keskeisiä asiakkaita ja tärkeitä yhteistyökumppaneita esimerkiksi hankintaehdotusten tekijöinä.

SKS:n Finna kokoaa kirjaston ja arkiston aineistot yhteen

Sks:n kirjasto on ylläpitänyt ja kehittänyt omaa Finna-näky-määnsä (fnlit.finna.fi) vuodesta 2018. Palvelu on alusta saakka yhdistänyt sks:n kirjaston painetut ja sähköiset aineistot: kirjaston kokoelmaluettelon Helka-tietokannasta, kansainvälisten e-aineistojen Ebsco Discovery Service -haun ja sks:n digitoimat julkaisut.

Nyt sks:n Finnasta löytyy myös sks:n arkiston aineistoja. Kesäkuussa 2024 julkaistu uudistettu sks:n Finna

on yksi ensimmäisistä Finna-näky-mistä, joka yhdistää samaan palveluun eri sektoreiden aineistoja. Kehittämistyössä sovitimme yhteen arkiston ja

kirjaston osin erilaiset tarpeet ja huomioimme aineistojen ominaispiirteet. Yhteisen hakuliittymän ansiosta tiedonhakija voi löytää samalla haulla esimerkiksi kirjailijan julkaistua tuotantoa ja häneen liittyvää arkistoainestoa, vaikkapa käsikirjoituksia, kirjeitä tai kuvia.

Säilyttävä ja inhimillinen erikoiskirjasto kohtaa tekoälyn

Aika näyttää, minkälaiseksi muodostuu kaltaisemme humanistisen erikoiskirjaston suhde tekoölyyn. Kirjastomme verrattain pienessä asiantuntijajoukossa tekoölykokeiluihin ei voida osoittaa kenenkään työpanoksesta merkittävää osaa: osaamisemme ydin on substanssin tuntemisessa ja syvissä kokoelmissa. sks:n kirjasto on onnekseen osa monipuolista humanistista osaamiskeskittymää, jonka jokainen osasto seuraa tekoälyn kehitystä ja ottaa tarvitsemiaan työkaluja käyttöön.

Keskeinen tekoölyoppimme tulee kirjastoalan verkostoista ja yhteistyöstä, joiden hedelmiä saamme hyödyntää omassa arjessamme. Seuraamme tarkasti esimerkiksi kuvailutyötä ja tiedonhakua helpottavien tekoölytyökalujen kehitystä. ➤

Kirjoittajat

ULRIKKA PUURA

Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran kirjasto
ulriikka.puura@fnlit.fi

TYTTI RAJAHONKA

Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran kirjasto
tytti.rajahonka@fnlit.fi